

recoꝝdaꝝ ⁊ gratias exhibere ita sane si per pe-
nitentiam ⁊ cōuersionez nomen Iohannis
induim⁹: vt per illa simus iam in gratia cō-
stituti. Reminē enim filius pendens in cru-
ce recōmendauit matri nisi Iohannē. in si-
nuas per hoc vt eos peccatoꝝes qui i pertina-
ci malicia in peccatis perseuerāt: matri nul-
latenus intendit recōmendare. sed solū eos
qui mutata voluntate per penitentiā ⁊ con-
uersionem iam in gratiaꝝ sunt recepti prote-
git ⁊ defendit ⁊ maternuz eius affectum. vt
ab ira furoris domi in tempore malo desen-
dantur: expandit sup illos.

LXXXIII De exaltatōe sancte crucis.

Exaltaui lignum

humile. Ezechielis. viij. Dicit
Berū. Quādo de bonis domi-
ni aliquid perdim⁹ duplici dispēdio subia-
cemus. quia ⁊ ipsum bonū perdimus: ⁊ ad
peccatuz ingratitudinis obligamur. Ideo
iuber nos domin⁹ Jobā. viij. colligere frag-
menta ne pereāt. Et quia longe ante: hoc est
in festo inuentiōis sancte crucis triplicē cru-
cem pposuimus. nec rotuz quod ppositū exti-
tit pertractauim⁹. ideo reliquias eiusdē ma-
terie ibi dimissas recolligamus: ⁊ collectas
put possumus psequamur. Sciendū ergo
q̄ in festo sancte crucis inuentiōis inter alia
ibi posita triplicē cruce m pposuimus. qua-
rum duas vt ita dixerim ibi. psecuti fuim⁹.
nūc restat vt de tertia: hoc est de cruce domi-
ni sermonē qui in manibus est ordinemus.

C Est itaq̄ sciendū q̄ est duplex crux
vna corporalis siue materialis. alia spiritu-
alis. Corporaleꝝ cruce m domini illam dicit
mus que dulcissimū corpus Iesu christi in
passione sustinuit. de qua cruce solēniꝝ at ec-
clesia illud. **C** crux aue spes vnica ⁊c. Spi-
rituale m cruce m dicim⁹ in qua sancti ⁊ qui
q̄ perfecti confixi dominū imitātur. de qua
hortatur nos dominus Mat. xvi. dicens.
Qui vult venire post me abneget semeti-
psū ⁊ tollat cruce m suā. De qua apostolus
Galat. ij. Christo confixus sum cruce. De
hac ergo duplici cruce dicit verbum pposi-
tum: scilicet Exaltaui lignum humile. quia

vtraq̄ prius habuit humiliatōem ⁊ postea
exaltationē. Primo ergo primaz cruce m p-
sequentes: dicimus q̄ vetus lex pronūciat
cruce m humiliatā: vocans eam maledictā.
dicēs Deutro. xxi. Maledict⁹ a deo qui pen-
det in ligno. Sed noua lex ex persona eccle-
sie dicit eam exaltatā: vocans eam benedi-
ctam Sapieñ. xiiij. Benedicim lignuz per
quod fit iusticia. Unde Grego. volēs ostē-
dere vnerande crucis a veteri lege maledi-
ctiōem ⁊ a noua lege benedictionez: colligit
pue omnia verba in vtraq̄ lege de cruce di-
cta: sic dicēs. Scim⁹ quia scriptura sacra li-
gnuz crucis per legem nobis pronūciat: cuz
dicit maledictus a deo qui pendet in ligno.
per pphetas quoq̄ denūciat cum dicitur do-
min⁹ regnauit a ligno. per euangeliuz ⁊ do-
lignuz sancte crucis aperte ostendit vbi ipsa
passio domi declaratur. per apostoluz etiam
hæc eadem crux verbis ⁊ operibus tenet cuz
dicit. mibi absit gloriari nisi in cruce ⁊c. Et
subiungit Grego. Lignum ergo crucis qd
predicat lex hoc etiam pphete. ⁊ quod denū-
ciant pphete hoc exhibet euangeliuz. ⁊ quod
exhibet euangeliuz hoc predicat apostoli per
vniuersum munduz. Patet ergo luce clari-
us q̄ crux que per vetus testamētū humi-
liata ⁊ abomiata extitit per maledictiōem: p
nouū testamētum est exaltata: gloriata:
magnificata. et hoc per benedictiōem. Et sic
patet crucis humilitas et eius sublimitas.

Nūc dicendū restat quibus medijs
venerāda crux nostra sit ⁊ dicat exaltata. Et
sunt quinque cause propter quas merito dici-
tur exaltata. Primo propter contactū mem-
broꝝ christi ⁊ sanguinis eius cōspersionez.
Hinc est q̄ in laudem crucis canit ecclesia.
Arbor decora ⁊ fulgida ornata regis purpu-
ra. Secundo exaltata est fidelium venerati-
ōne. quia que prius fuit ignominiosa: nūc
veneratione fidelū est gloriōsa. ⁊ que prius
fuit dedecoris ⁊ horroꝝis: nunc in frontibus
regum est decoris ⁊ honoris. Unde sicut pri-
us omnes pendētes in cruce erant maledicti
adeo vt etiam Paulus gloriōsum dominū
nostrum Iesuz christū non veritus sit dice-
re maledictū. Sic enī apostol⁹ ait Galat.
ij. Christ⁹ redemit nos de maledicto legis

Sermo

factus pro nobis maledictus. Sic modo omnes extra crucem domini. i. cruce non signati sunt maledicti. Tertio exaltata est miraculo rum exhibitio: sicut legitur aperte tam in crucis inuentioe. quam nunc in eius exaltatione. ut ipsa crux dicere possit illud psalmus. Exaltabor in genibus et exaltabor in terra. Quarto exaltata est in predicatione. Hinc ysa. xij. Super montem caliginosum leuate signum. exalte vocem. Quinto exaltata est corporalius et spiritaliter hostium deuotione. Hinc Luc. 10. Diabolus timet ensam in quo letale vulnus accepit. Et hoc de veneranda cruce in qua saluator mundi et salus nostra pepedit breuiter dicta sufficiant. Nunc sermo currat ad explanandam crucez spiritualitatem: in qua perfecti quique cum ducto suo Iesu christo pendunt felicitate. in qua ipsius qui pro nobis crucifixus est in quantum ab homine fieri poterit perfectissime imitatur. Nam hi qui medio cruce deum imitantur pendunt in cruce boni latronis. de quibus prius. i. in festo inuentiois dictum est. Nunc de his qui in summo statu perfectionis ipsum imitantur pendunt ensam cum eo in summa cruce: de quibus nunc exegere ordine est dicendum. ut bone voluntatis homines qui in cruce boni latronis deum dudum imitantur habeant in quo amplius proficiant et se exercant propter deum. ut si delectet perfectorum premium: passiones etiam non refugiant perfectorum. Quia ut ait Gregorius. quanto perfectiores sunt homines: tanto inueniunt quod durius portant. Et est causa. quia parua passio perfectos homines non mouet. Ut ergo passio eorum mordeat: necesse est ut in proficientibus proficiat. et in magnis hominibus etiam passio fiat magna. quod in Ezechiel ele legimus figuratum: ubi dicitur. Cum eleuauerint animalia: eleuabatur pariter et rote. et cum stantibus stabant. Quid per animalia nisi perfecti. quid per rotas nisi tribulatio. Quanto ergo animalia. i. perfecti eleuatur ad perfectionem vite: tanto etiam rote. i. tribulationes eleuatur sequentes statum hominis quantumcumque profecerit. Verum quia dicit Augustinus. quod spiritualia imitantur corporalia quantum liceat. Et ideo sciendum quod hec crux spiritualis in qua pendunt per-

fecti ex quatuor constat cornibus: quemadmodum crux domini corporalis. Pars enim inferior constat ex omnium terrenorum elongatione. pars vero dextra ex arduorum operatione. pars autem sinistra ex diuersorum tribulatione siue perpeffione. superior vero pars ex diuinorum contemplatione. Primo dico quod inferior pars huius crucis constat ex terrenorum elongatione. ut videlicet tam operis effectum quam mentis affectum et illius maxime a terrenis occupationibus eleuamus. Qui enim cruce affigit ambo pedes per quos affectus et effectus accipit a terra loqui siue aliquid eleuatur. sic necesse est fieri ut qui cum christo in suam crucem configere se cupiunt: nihil pringant de terrenis negociis et affectu. quod monemur facere per prophetam ysa. h. ubi dicitur. Eleuare: eleuare. Quod bis dicitur propter affectum et operis effectum. Hinc dominus per Hieremiam. x. dicit. Si sepaueris preciosum a vili quasi es meum eris. Quid per preciosum nisi anima de qua dicitur Sapientia. viij. Infinitus thesaurus est hominibus. qui thesaurus est anima. Quid per vile nisi queque terrena accipimus. de qua terra dicit Augustinus. Nil vilius terra dicitur: eo quod tunc vilitate quam veritate inferior est omnibus elementis. Si ergo hoc preciosum. i. animam affectu et effectu a terra eleuauerimus: ut nil occupationis: nil consolatoris: nisi in quantum requirit nostra necessitas vel obedientie iusserit aut curas habeamus vel ab ea recipiamus: erimus quasi os dei. ut ita familiaris nobis fiat frequenter nos visitans sicut nos familiares sumus ori nostro. Quod si ut diximus propter nostram necessitatem aut precipientis auctoritatem aliud cum terra agendum est: meliore parte nostra: hoc est memoria intellectu et voluntate charitate semper cum domino conuersumur: et eadem terrena in dominum per fidelem intentionem ordinemur. ita ut non illa propter lucrum vel propter delectationem: sed pure propter deum faciamus. sic enim dicit Gregorius. Ea que necessaria sunt sic nobis seruiant exterius: quatenus a superne dilectionis studio animus non inflectant: ne luctus nobis interne peregrinationis temperent ea que in

exilio posita subsidium prebent et quasi felices nos transitorie esse gaudeam. **H**ec tamen diu agentes quousque adiuti per gratiam omnia veniant in contemptum. **E**t notandum quod in hac terrenorum alienatione siue abstractione duplex passio nos cruciat. vna in principio: alia in fine. Passio enim principij est conatus abstrahendi. miro enim modo cruciat animalem hominem et nouiter iucipientem ut a consuetis se abstrahat. **D**icit enim **Bernardus**. Lum inceperis tristitia implebit cor tuum. scilicet presentibus vti tanquam non vtaris. **E**t secundum apostolum. qui vtiuntur hoc mundo sunt tanquam non vtarur. hoc miro modo cruciat hominem animalem. **S**ecunda vero passio nos cruciat tunc nos afficit cum sudore hominis conatus et auxilio gratie adiuantis omnia veniunt in contemptum et nihil libeat in hoc mundo. quod cum ad hoc verum fuerit: tunc penalia sunt omnia que sunt mundi. ut sicut in principio cruciabat hominem alienatio: sic nunc cruciat hominem ad eadem inclinatio. **I**n hoc cruciatu stetit apostolus cum dicebat. **M**ibi mundus crucifixus est et ego mundo. **Q**uod exponens **Bernardus**. dicit. **O**mnia que mundus amat cruci mihi sunt. et que mundus reputat crucem illis affixus sum. **S**ecundum cornu huius crucis dextrum scilicet consistit in difficultum et arduorum operatio. ut semper exercitemus nos in his que sunt maxime nobis contraria difficultia et penalia. **T**alibus enim laboriosis et duris operibus exhaurimus sanguinem nostrum et offerimus eum deo: sicut ipse christus pro nobis sanguinem suum fudit. **E**t hoc est quod monebat deus **Exo.** dicens. **A**bominaciones egyptiorum imolabitis mihi. **D**ura enim et aspera abominabilia sunt his qui in egypto secularis vite conuersantur. eo quod tales ea que sunt in carnem dulcia sunt et delectabilia persequuntur. dura vero et aspera abominantur. **D**e his dicitur. **ij. Regu. xij.** Effudit sanguinem belli in pace. **S**anguinem enim in bello fundere est gladio persecutoris martyrium sustinere. **S**anguinem autem belli in pace fundere est corporali afflictione sanguinem attenuare. **H**inc **Bernardus**. **V**el te martyrij genus est in quotidiana corporis

afflictione. **I**lla nimirum que ceduntur membra ferro horrore quidem mitius: sed diu turbine molestius. **S**icut enim infirmis et pusillis corde necesse est ut que semel pro christo ponere non sufficiunt: saltem mitiori sed diuturniori martyrio sanguinem fundant. **D**e his duris et asperis laboribus monuit dominus cum dicebat **Luc. xij.** **C**ontendite intrare per angustam portam. **V**alde enim angusta est via illa: et forissima indiget contentione in arduis semper operibus laborare. **T**ercium cornu crucis scilicet sinistrum consistit in aduersorum peressione. **Q**ui enim volunt configi cum christo in cruce: sua statim aduersa amarissima. iuxta illud **ysa. lix.** **Q**ui recessit a malo prodeparuit. **E**t illud **Eccle. ij.** **F**ili accedens ad seruitutem dei sta in timore et prepara animam tuam ad temptacionem. **Q**uod necesse est fieri. **Q**uis enim vnquam cruci affixus habuit requiem. **H**inc **ij. Thimof. ij.** dicitur. **O**mnes qui pie uere volunt in christo: necesse est ut persecutionem patientur. **Q**uia secundum apostolum. si compatimur: et coregnabimus. **S**i dixerit quis. **L**ibenter me cruci christi affigere: sed non est qui cruciet: et non est qui me crucifigat. **A**d quod ego. **N**e timeas nec solliciteris. fidelis enim est deus. qui si te voluntarium inuenerit: non te sinet sine temptacione: sed prouidebit tibi de vicima fili mi. **A**rmabit enim contra te omnem creaturam. quia celum et terra et omnia que in eis sunt conuerabunt aduersus te. imo quod mirabilius est reipsum contra reipsum prouocabit. **S**ic enim promittit nobis deus **Leuii. xij.** **D**abo vobis desuper celum ferreum et terram eneam: ut malum vndique circumdames in celum: dices illud **Diere. xv.** **V**el mihi mater mea quid me genuisti viru rix. omnes maledicunt mihi. ut fiat quod veritas ait **Luc. xij.** **V**eniet dies et circumdabunt te: et coangustabunt te vndique. et ad terram prosternent te. **S**i deus (quia benignus est) hanc crucifictionem voluerit clementius in te exercere. perface tu et age pro temetipso. et atrocioribus verberibus vigilijs et disciplinis crucia temetipsum. **D**ignum quippe est ut qui pergit se pro duris suis vulneribus se conformet.

Bermo

Sunt autē tria quibus nos in istis temporibus cōcrucifigimur Iesu christo. scilicet vel per rerum subtractōem in tenuissima paup̄rate. vel per corpalem afflictōem in durissima infirmitate. vel per spiritualem tribulationem cordis et anime. profundissima anxietate. In his enim tribus versantur omnes religiozorū passiones. quia non habemus aliud in quibus affligamur: nisi res corpus et animā. et ideo in eisdem tribus omnis tribulatio est inclusa. In quibus si notabiliter pati volumus: cōformemur nos dom̄o. ut si cur ipse suam passionē pertulit: sic et nos simili modo patiamur. Pertulit autē dominus suam passionē ut de omnibus pauca sumamus tripliciter. scilicet innocēter. silēter. amanter. Nam de sua innocentia inimicus eius pylatus testimoniū protulit: dicit. Ego unllam causam mortis inuenio in homine isto. ysa. liij. Propter zelus populi mei percussit euz: eo quod iniquitatē non fecerit: nec dolus inuētus sit in ore eius. De secundo scilicet silentio dicit ysa. liij. Oblat⁹ est quia ipse voluit et non aperuit os suuz. sicut ovis ad occisionem ducet⁹. et quasi agnus coram tondēte obmutescet: et non aperuit os suū. De tercio scilicet amore certum signū est. quia pro crucifixorib⁹ patrem orauit. Unde ysa. ut supra. Ipse peccata multozū tulit: et pro transgressoribus rogauit. Nam in passione positus dixit. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciūt. Et doctozes scribūt quod ex virtute huius oratōis multi de crucifixoribus sunt cōuersi. **Q**ui ergo in hac audacia sancta phigere se cupit dom̄o: debet et ipse domino cōformari. ut suas crucifixiōes eisdem tribus modis: scilicet innocēter. silēter. amanter sufferat sicut ipse. Et primo innocēter sufferamus. quia si pro culpa sufferimus delet quidē culpam: sed merituz fortasse non augetur. De tali pena innocentuz deus ridere dicit in Job: vbi dicit. De penis innocentum ridet. quia supra modū deus gaudet et letatur cum innocēter sufferimus: et euz hoc etia; paciēter. Unde Petrus. Hec est gratia si propter cōscientiā dei sustinet quis tristitias paciēter iniuste. que est enī gratia si peccantes colaphizati sufferis. quod si benefa-

cientes paciēter sustinetis: hec est gr̄a apud deum. Secūdo silēter sufferamus. ut quicquid nobis de opprobrijs. et humiliatōibus. de penis vel quibuslibet malis interrogatum fuerit: tanquā a deo tacita cōscientia amplectamur: nisi pro scādalo tollēdo breuiter dicere velimus. Non sum mihi cōsciū talis mali. De reliquo quicquid contra nos agatur taceam⁹. et hoc est quod ad maximā martyriū gloriā cantat ecclesia. Cedimur gladijs: in ore bidentiu; nō murmur resonat etc. Tercio amanter sufferamus. ut quia deus qui cum malediceret: ut ait Petrus non maledicebat. cum patere non cōminabatur. Sic et nos nostris maledictoribus odiuz non seramus: sed diligamus eos ut p̄motozes nostros et benefactozes. cōsiderantes quod coronas nobis fabricant et ad salutem nostram nos p̄mouent supra modū. ad quod maxime nos adiuuat si phideram⁹ quod ipsi mala nobis non inferunt. sed deus qui diligit nos ut pater: per eos tanquā per instrumētuz nos exerceat. nec possent facere quicquid si deus non iuberet. **Q**d. ij. Reg. vij. apte innuitur. cum Semei fugientem Dauid malediceret. mittens cōtra euz lapides atq; dicens exprobrādo. Vir belial: vir sanguinuz nunc inueniūt te mala. Quod audiēs filius Saruie dixit. **P**uz canis iste moriturus maledicit dom̄o nostro regi: Cui dixit Dauid. Dimitte euz. domin⁹ enim iussit ut malediceret Dauid. Quis ergo iuste indignabitur ei quem misit deus: vel quis indignabitur gladio cum quo quis extitit vulneratus: Unde euz per quippiā aliud opprobriū maledicti cōtumelie vel cuiuslibet iniurie ei qui se euz dom̄o cupit nobiliter crucifigi interrogatum fuerit: debet ei qui facit iniuriā charitatiue occurrere: amplexans eum atq; dicens. Benedictus tu a dom̄o qui offert mihi gratiam dei mei. **Q**d in forma passionis dom̄i docemur. qui expansis manibus voluit crucifigi: ut si quispiā de crucifixoribus vel let gratiam: statim amplexans eum exiret ut dilectum. **Q** si gr̄aminiūt homines ad hec verba: saltem ex hoc cognoscāt quia nihil sumus.

LXXXIII. De eadem sermo. ij.

Ignū habet spēJob. xij. **R** **D**icit Greg.

Vita cōtemplatiua difficilē valde habet accessum licet eius gustus dulcissimus sennat. Ideo ne quis ex proprie infirmitatis consideratōe vel difficultatis attediatiōe diffidens pro ipa desinet laborare: inductum est verbū ppositū. vt qd ex nobis ē impossibile in virtute sancte crucis viriliter aggrediamur. Quartū enim cornu crucis qd supra caput est consistit in diuinorū cōtemplatiōe que videlicet cōtemplatiō vt ait Greg. valde amabilis est dulcedo. habet tamen quasdam amaritudines āncras que merito pro martyrio cōputant. Unde cum iam pro cōtemplatiōe apprebēdenda laborat habet amaritudinē. cum hō apprelxnsa gustatur ineffabilem habet dulcedinē. Itē in accessu fruitionis miram affert gratiā: sed in recessu subtractōis amaram valde miseriā. Quāram enī rapti in cōtemplatiōem habemus leticiā: tantam in eius subtractōe habemus mesticiā. Et hoc est qd dicit Grego. super Job. Celum et infernus simul coarbitur. qui aynam et eandem mentē et subleuatiō cōtemplatiōis illuminat et importunitas temptatiōis obscurat: vt et cōtemplatiō gulflet qd consoletur: et temptatiō mordeat qd erubescat. In vnū ergo celum et infernū coarbitur: cum mens que iam lucem patrie supne pferat: etiā de carnis bello tenebras occulte temptatiōis portat. lux em̄ de celo oritur. infernus autem tenebris possidet. **S**ciendū autem qd in sublimi cōtemplatiōe licet ipsa sit dulcissima tres penalitates tanq̄ tres cruciatus coeūt. scilicet in accedendo. in possidendo. in recedendo. in quibus om̄ibz caro multū atterit: licet spiritus intus deliciarabiliter pfolet. Nam in accedendo ptemplatores habent defastigatiōis laborem in possidendo seu fruendo temptatiōis pudorem. in recedendo de subtractōe languorē. Primo dico qd cōtemplatiōis gratiam cupientes i accessu eius duris laboribus exercantur. qz rōpentibus ocio tanta gratia nul-

latus exhibetur. Unde Jacob seruines Laban pro Rachel filia eius dicit Gen. xij. Die noctūq̄ estu vtebar et gelu. fugiebatq̄ somnus ab oculis meis. Qd exponit Grego. dicens. Iuste Jacob cupiens Rachel potiri amplexibus: asserit se die noctūq̄ desudare. quia qui cōtemplatiōis dulcedinem desiderat: necesse est vt laborioso studio hāc inquirat. Nā vt ait Job. xvij. Non inuenitur in terra suauiter viuentiū. Quod iterum exponēs Grego. dicit. Quisquis huius vite voluptatibus pascit: ab interne sapientie intellectu qd est cōtemplatiō separatur. Unde de huius indefessi laboris studio dicit Bernard. Cum vigilijs et obsecrationibus et multo imbre lachrymarū quesitus affuerit: subito cum teneri putat elabatur. et rursum lachrymanti et insectanti occurrentes cōprehendi patitur: sed minime retineri. duz subito iterū quasi e manibus auolat et si infuiterit: fletibus et p̄cibus deuota anima de nouo reuertitur: sed rursum mox disperebit. Sic patet quātus labor et penalitas requiritur in accedendo. Secundo in fruendo cōtemplatores sancti habent temptatiōis dolorem siue pudorem. Quāto enim sublimis deum et eius bona cōtemplatur: tanto sepe inferius acris temptatiōis aculeis cruciantur. qd ex dyaboli malignitate et ex dei benignitate fieri permittit dyabolus: vt deticiat deus vt proficiat. Nāz de dyaboli nequitia dicit Grego. Callidus hostis quos luce cōtemplatiōis enitescere conspiciat: eorum mentes illicitis desiderijs inflāmare cōtendit. vt plerunq̄ plus se vgeri temptatiōibus sennant q̄ tunc curi lucis interne radices non habebant. Quod Exo. lucide figuratur cum filijs israhel volentibus egredi de p̄baratiōis dicōe. ipse p̄barao paleas subtraxerat. et tamen eiusdem mensure opera requiebat. qd deus ex sua pietate in nobis fieri permittit: vt omniū virtutum custos humilitas nutriatur. Unde iterum Gregozi. dicit. **S**ciendū qd plerunq̄ qui plus in cōtemplatiōem rapitur: contingit vt ampli⁹ in tēptatiōe fatiget: ne de his ad q̄ rapta ē mens extollat: q̄ten⁹ tēptatiō aggrauet ne p̄tēptatiō inflet. et vt p̄tēptatiō eleuet